

Hørings svar vedr. forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse og lov om Forsyningstilsynet

Lovforslaget indeholder en række positive intentioner om øget fokus på genbrug og inddragelse af den frivillige sektor i genbrugshåndteringen. Men intentionerne omsættes ikke til præcise formuleringer, der sikrer de bedste forhold for genbrug i Danmark, der hviler på en optimal arbejdsdeling og partnerskab mellem det offentlige og det frivillige/private. De store ressourcer i den frivillige sektor, der håndterer og distribuerer genbrugsartikler, bliver ikke udnyttet.

OVERORDNEDE BEMÆRKNINGER

ISO BRO ser mange gode takter i udkastet til lovforslaget, som følger den politiske aftale om Klimaplan for en grøn affaldssektor, som et stort flertal i Folketinget indgik i sommeren 2020. Vi bifalder således til fulde ambitionen om at skabe et mere cirkulært affaldssystem, hvor så mange genstande som muligt bliver genanvendt eller genbrugt. Det er en dagsorden, vores medlemmer med deres ca. 30.000 engagerede frivillige har dyrket i deres genbrugsbutikker og dygtiggjort sig inden for igennem årtier til gavn for klima, miljø og mennesker.

Men djævelen ligger ofte i detaljen. Og som følge af at der allerede i dag finder en u hensigtsmæssig "konkurrence" sted mellem kommuner og de frivillige organisationers genbrugsaktiviteter, er det vores klare opfattelse, at udkastet ikke sikrer, at vi udnytter de store kræfter og potentialer, der ligger hos de frivillige organisationer, som i dag spiller en nøglerolle i håndteringen og distributionen af genbrugsvarer.

Det er derfor afgørende, at man i den videre bearbejdning af lovudkastet præciserer og konkretiserer kommunernes forpligtelser til at samarbejde med de frivillige organisationer i partnerskaber på genbrugsområdet, så alle kræfter udnyttes og kommunerne ikke utilsigtet kommer til at trække ressourcer væk fra genbrugshåndteringen. Det frygter vi vil ske, hvis udkastet som det ligger, ikke bliver præciseret og bragt i fuld overensstemmelse med det, som var intentionen i den oprindelige politiske klimaplan for en grøn affaldssektor. Partnerskaberne findes allerede i dag i flere kommuner, se best practiceeksemplet nedenfor.

Uhensigtsmæssig "kamp" om genbrugsområdet

Vores medlemsorganisationer har som nævnt i de seneste år har oplevet et uhensigtsmæssigt "konkurrencepres" fra en række kommuner. Det sker når kommunerne - finansieret af affaldsgebyrer - etablerer og bekoster tilbud i form af genbrugshjørner, byttestationer og deciderede genbrugsbutikker, som fjerner aktivitet fra de frivillige organisationers genbrugsbutikker. Oprettelsen af sådanne genbrugsbutikker er ikke i sig selv et problem. Kun når det sker på bekostning af, hvad de frivillige organisationer håndterer. Kommunerne er stordrifts-orienterede, deres genbrugsgenstande og affald blandes oftere sammen, og så satser kommunerne typisk på hurtigt salg pga. pladsproblemer. Det får dem til hurtigere at kassere genbrugsgenstande som affald, der måske afbrændes, i stedet for at give tid og plads til at vente på, at en interesseret køber kommer forbi.

NGO'ernes effektive håndtering af genbrugsvarer

Med 40 års erfaring og meget stærke organisatoriske set-up repræsenterer de frivillige NGO'er en unik og agil distributionskanal til at varetage opgaven omkring videresalg af genbrugsvarer, som vil være ekstremt ærgerligt ikke at udnytte til fulde. Organisationernes ca. 30.000 engagerede frivillige yder en enorm indsats for at gøre varer salgbare, som ellers kunne risikere at havne i et forbrændingsanlæg.

Fordi NGO'erne er non-profit er det en særdeles omkostningseffektiv måde at drive genbrugsforretning på, der også gør, at ingen genstand er for lille eller ubetydelig til at havne i montren i en genbrugsbutik. Her er de frivillige drevet af engagement og ønske om at mindske spild, mens de bidrager til et godt formål. Selve business casen for at lade de frivillige organisationer varetage vigtige del af den cirkulære økonomi er altså overordentlig god.

NGO'erne sociale arbejde rammes hårdt

En stor del af økonomien i de NGO'er, der beskæftiger sig med genbrug, er bundet op på deres genbrugsvirksomhed. Når disse svækkes, bliver konsekvensen, at organisationerne får færre midler til at drive de sociale tilbud, der griber mennesker i svære situationer (eksempelvis julehjælp til trængte familier, nødhjælp til katastroferamte verden over, lektiecaféer, tilbud til ensomme, ældre, misbrugere og meget mere). Dermed svækkes det foreningsliv og samlingspunkt for lokalsamfundet, som organisationens tilstedeværelse udgør. Hvis ikke vi får tænkt genbrugsorganisationerne ind i kernen af lovgivningen, vil det altså få en kaskadeeffekt på dele af det sociale område, hvor organisationerne løfter en stor og vigtig opgave.

Den vedlagte opgørelse viser, hvad konsekvensen har været i 6 kommuner, hvor der er blevet oprettet kommunale genbrugsbutikker. Trods stigende genbrugsomsætningen nationalt (11,4%) viste det, at de genbrugsmængder, som kom til de frivillige organisationer, faldt med 2,7%. De og deres distributionsnetværk blev således svækket. Det førte til et omsætningstab, som – omregnet til landsplan – anslås til ca. 77 mio. kr. Der er med andre ord tale om en markant svækkelse.

Incitamenterne skal være rigtige

Det som er afgørende, når kommunerne opretter gebyrfinansierede genbrugsbutikker er, at deres rolle tænkes understøttende for, hvad den frivillige sektor kan håndtere. Dvs. at der etableres en naturlig arbejdsdeling, som er ensartet over hele landet. Det er vigtigt, at kommunerne aldrig kommer til at kannibalisere på de frivillige organisationers genbrugsindsats. Der skal tværtimod installeres en naturlig arbejdsdeling, så man først udnytter al den kraft og hele det frivillige distributionsnetværk, og at det offentlige tilbud alene tager sig af det, som det frivillige/private ikke kan løfte. Kun derved vil vi opnå den størst mulige grad af genbrug, og vi undgår samtidig at underminere organisationer, som – udover deres nøglerolle i genbrugsområdet – samtidig løfter en ekstremt vigtig rolle i civilsamfundet (aktivering, bekæmpelse af ensomhed, boost af lokale fællesskaber og meget mere).

Opsummering

Overordnet er ISO BROs ønsker til det foreliggende lovudkast:

1. At det sikres, at **alle kræfter**, som i dag arbejder på at skabe størst mulig grad af genbrug i Danmark indtænkes i lovudkastet.
2. At der sikres en **ensartethed** over hele landet, som hviler på best practice og **partnerskaber**, som vi allerede kan se eksempler på, bl.a. i Vejle, Rudersdal og Fredensborg Kommune.
Det indebærer – helt centralt - at kommunerne ikke har mulighed for det, men altid skal inddrage de frivillige organisationer til at aftage genbrugsgenstande, når disse indsamles.
3. At der skal være en ressourceeffektiv og hensigtsmæssig **arbejdsdeling** mellem det offentlige og det frivillige/private, således at det offentlige ikke griber utilsigtet ind i og underminerer det distributionsnetværk af genbrugsartikler, som allerede findes.

BEST PRACTICE EKSEMPEL:

Håndtering af genbrug i Rudersdal og Fredensborg kommuner

I Rudersdal og Fredensborg kommune er det affaldsselskabet Norfors, der står for affalds- og genbrugs-håndteringen. Norfors har indgået en aftale med tre frivillige organisationer, som tager udgangspunkt i deres indsamlingskompetencer og viden om, hvad der kan genbruges, og der finder tilmed en fast løbende dialog sted om, hvordan mest muligt genbruges. Aftalen indebærer, at Norfors stiller opsamlingsenheder og personale til rådighed på genbrugspladserne. De frivillige organisationer forpligter sig til at afhente de genbrugelige effekter med en given hyppighed. Effekterne videresælges i organisationernes butikker. De tre frivillige organisationer oplever aftalen som meget værdifuld, da brugbare effekter af endnu flere kanaler kan finde vej til deres butikker og videre til kunder - og i sidste ende bidrage til at støtte organisationernes godtgørende formål. Læs mere her: www.norfors.dk/da-DK/Norfors/Norfors-og-de-frivillige-organisationer.aspx

TEKSTNÆRE BEMÆRKNINGER

Øget genbrug som formål er et element til en bedre incitamentsstruktur

I den politiske aftale "Klimaplan for en grøn affaldssektor og cirkulær økonomi" udtrykker politikerne ønske om øget genbrug, men i lovforslagets bemærkninger om genbrugsområderne står der, at formålet med genbrugsområderne er at øge mængden af genbrugsgenstande. Det hviler på en forudsætning om, at hvis man bare får indsamlet flere genbrugsgenstande, så får man også mere genbrug. Men i virkeligheden er der ikke en sådan automatik. Kommunerne er gode til indsamling, men har færre erfaringer med salg af genbrugsgenstande. Derfor er det helt afgørende, at lovforslaget giver kommunerne klare incitamenter til at tænke i mest muligt salg af genbrugsgenstande samlet set. Det er først, når genbrugsgenstandene er afsat til borgere, at man reelt opnår en positiv påvirkning af resourcesituation og miljø.

ISO BRO foreslår følgende ændret: Afsnit 3.6.2. på side 52 ændres fra: "For at øge mængden af genbrugsgenstande, og dermed reducere ressourceforbruget" til: "For at øge mængden af genbrugsgenstande, der afsættes til direkte genbrug, og dermed reducere ressourceforbruget"

Risiko for betydelige tab for frivillige organisationer

De senere års erfaringer viser, at kommunale indsamlinger af genbrugsgenstande reducerer strømmen af genbrugsgenstande til de frivillige genbrugsorganisationer, hvis der ikke samtidigt er et samarbejde med frivillige organisationer om videresalg af det indsamlede. Når kommunerne aktivt inviterer borgerne til at aflevere deres genbrugsgenstande i genbrugsområder og storskraldsordninger og derved overfører genbrugsressourcer fra genbrugsmarked til kommunen mister de frivillige organisationer genstandene. I 6 kommuner steg det kommunale genbrugssalg betydeligt, men det frivillige genbrugssalg faldt endnu mere sammenlignet med udviklingen i resten af landet. Det er ikke et tilfredsstillende resultat, når der er offentlige/gebyrfinansierede midler involveret med det sigte at skabe vækst i det samlede genbrug.

I lovbemærkningerne er der mange præciseringer af, at tanken er, at indsamlede genbrugsgenstande skal stilles til rådighed for private og frivillige aktører, men det er ikke reflekteret i selve lovteksten, hvor der alene åbnes mulighed for, at ministeren "kan" præcisere dette i en senere bekendtgørelse. (§50 F, stk. 2) Derfor sikrer de foreslåede lovbestemmelser ikke mod en fremtidig udvikling, som er parallelt med udviklingen i de 6 undersøgte kommuner, hvorfor lovforslaget risikerer at give frivillige organisationer en varig sænkning af frivillige butikkers omsætning på årligt ca. 77 mio. kr. eller mere i sin nuværende version.

Det kan ingen være tilfredse med i lyset af betydningen af det store frivillige arbejde både i genbrugsindsatsen og på det sociale, humanitære og affaldsforebyggende område.

Problemet kan løses, hvis det kommer til at stå helt klart i selve lovteksten - på samme måde som i afsnittet om genanvendeligt affald - at det som udgangspunkt ikke er kommunerne, der skal sælge de indsamlede, salgbare genbrugsgenstande til direkte genbrug, men derimod genbrugsmarkedets aktører, sådan som det er aftalt politisk. ISOBRO bidrager meget gerne i arbejdet med den videre implementering.

ISOBRO foreslår følgende ændret: I §50 F, stk. 2 "Klima- Energi- og forsyningsministeren kan fastsætte regler om kommunalbestyrelsens pligt" til " "Klima- Energi- og forsyningsministeren skal fastsætte regler om kommunalbestyrelsens pligt"

Implementering af første ret til de genbrugelige genstande og incitament struktur

Retten til at tage genstande fra genbrugshjørnerne kan implementeres på flere måder. ISOBRO foretrækker, at der skabes reelle lokale partnerskaber mellem kommuner og de frivillige organisationer, som beskrevet her i model 1.

Model 1: Intentionen i den politiske aftale om grøn affaldssektor er mest muligt genbrug og de frivillige organisationer skal have første ret. Løsningen på det er, reelle partnerskaber mellem kommuner og de frivillige organisationer. De og andre private aktører får første ret på udtag, fordi frivillige genbrugsbutikker er den drivende kraft på den del af genbrugsmarkedet, som afsætter genbrugsgenstande af lav værdi, og fordi frivillige organisationer har vilje og evne til at få de kommunalt indsamlede salgbare genbrugsgenstande solgt til direkte genbrug. I en dom fra EU-domstolen i sag C113/13 om tildeling af offentlige kontrakter til en frivillig organisation uden udbud (drejer sig om en kørsels-ordning), fastslog EU-domstolen, at en sådan tildeling er lovlige, når den er hjemlet i national lovgivning, hvorfor ISOBRO foreslår, at en sådan løsning hjemles som en mulighed i Miljøbeskyttelsesloven. Det er en forudsætning i dommen, at denne tildeling kan begrundes i objektive forhold, hvilket er muligt. Der kan henvises til, at frivillige organisationer er de eneste, der har den fornødne sorterings-kapacitet, et tilstrækkeligt finmasket net af genbrugsbutikker og en bredde i varesortimentet til at sikre et effektivt salg af de kommunalt indsamlede genbrugsgenstande. Beregninger ud fra tidligere indsamlet regnskabsmateriale viser endvidere, at frivillige genbrugsbutikkers salg af kommunalt indsamlede genbrugsgenstande er langt billigere end fx et kommunalt salg. En direkte kontrakt uden udbud er enklere for alle involverede parter.

Det er meget vigtigt for ISOBRO, at man kommer så tæt på intentionerne i den politiske aftale om grøn affaldssektor som muligt. Der skal stilles krav til kommunerne om at afsøge muligheder for samarbejder med de frivillige organisationer om udtag fra genbrugshjørnerne. Se for eksempel best practiceeksemplet ovenfor.

Et andet eksempel på, hvor det er vigtigt at præcisere lovteksten og de tilhørende bemærkninger er, at sikre, at mest muligt af det indsamlede afsættes til salg til direkte genbrug. Der skal kommunerne forpligtes til at sikre. Det svære er ikke at få solgt de mest værdifulde genstande. De bliver altid solgt. Det svære er at få solgt de mindst værdifulde, men stadig salgbare genbrugsgenstande. Det er her kommunernes fokus bør ligge, hvis der skal opnås en positiv påvirkning af ressourcesituation og CO₂-udledninger.

Derfor er det vigtigt, at der samtidigt etableres en klar incitamentsstruktur ved, at genbrugspladserne skal oplyse, hvor stor en andel af de indsamlede mængder i genbrugsområderne, der faktisk er solgt til direkte genbrug. Miljøministeriet har i et nyligt svar til Miljøudvalget oplyst, at der ikke aktuelt er planer om et sådant måltal. Men ISOBRO foreslår, at dette genovervejes for at få den rette incitamentsstruktur på plads. Det kan forholdsvist let belyses ved at indsamle information om de samlede mængder genbrugsgenstande,

den valgte tilbudsgiver i forbindelse med sit tilbud har skønnet, vedkommende ville kunne aftale, suppleret med et udtræk fra genbrugspladsens kasseapparat.

Offentlig høring er ikke det samme som lokal dialog med de frivillige organisationer

ISOBRO foreslår, at man ændrer ordlyden i den foreslåede § 50 f, stk. 2, så ordet "høring af offentligheden", som ofte vil være en mulighed for at afgive skriftlige bemærkninger, erstattes med "en forpligtelse til at inddrage interesserede, frivillige organisationer og private aktører i udmøntningen", hvilket er tæt på formuleringen i den politiske aftale om en grøn affaldssektor.

Kommunikation om genbrug

ISOBRO foreslår, at man i selve lovbestemmelsen (§ 50 f, stk. 2.) får indføjet, at ministeren kan komme med nærmere retningslinjer vedrørende" information om genbrugsområderne".

I bemærkningerne til selve lovbestemmelsen, forslås det, at kommunerne i deres kommunikation til borgerne er forpligtet til at oplyse om alle de steder i kommunen, som modtager genbrugsgenstande til videresalg, kombineret med en anbefaling om, at man primært benytter sig af disse muligheder.

Kommunal sortering af genbrugsgenstande skal aftales lokalt

De foreslåede lovbemærkninger giver kommunerne mulighed for at sortere og segmentere de indsamlede genbrugsgenstande før genbrugsaktørerne udtager det salgbare. I den politiske aftale var det genbrugsaktørerne, der skulle udtage, dvs. udsortere de salgbare genbrugsgenstande og trækkegrænsen mellem det salgbare og det, der ikke kan sælges på markedet. Hvis der i kølvandet på en sortering sker salg af de mest værdifulde genbrugsgenstande, skabes der en større økonomisk risiko for de private aktører, der skal sælge fra den resterende mængde, fordi man ikke længere har de lidt mere værdifulde genbrugsgenstande, Det vil alt andet lige reducere det samlede salg til skade for klimaet. Derfor anbefaler ISOBRO, at kommunernes eventuel segmentering og sortering altid aftales lokalt med de frivillige og private genbrugsaktører.

Med venlig hilsen

ISOBRO

A handwritten signature in blue ink, appearing to be "Kenneth Kamp Butzbach".

Kenneth Kamp Butzbach

Generalsekretær

+45 29 69 91 20

kb@isobro.dk